

На гостину до справжнього чарівника. . .

Сценарій літературно-пізнавальної композиції за творчістю

Дж. Р. Р. Толкіна

---

1 читець:

Добрий день, шановні учні!
Добрий день вам, вчителі!
Ми вітаєм всіх присутніх,
Гості наші чарівні!

2 читець:

Ми зібралися в цій залі
На гостину до митця.
Чарівник і славний геній
Друг він справжнього читця!

3 читець:

Ельфи, гноми, гобіти
Чари, магія, дива...
Дні прадавні Середзем'я
Перстень, чарівні слова...

4 читець:

Зло й добро у вічних битвах,
Світло й темрява в борні
І за владою в гонитвах
Мордор гине у п'яті.

Ведуча: Вирушити у світ казки, фантазії сьогодні ми спробуємо разом, тим більше, що мова піде не про звичайну казку, а про новий напрямок фантастики, названий фентезі». Людство з прадавніх часів замислювалось про поєдинок добра і зла у Всесвіті та самій людині, тому ця тема стала вічною. Іноді митці не бачили шляхів вирішення цієї проблеми у реальному житті, тоді з'являлася нова країна, вигадана. Таку створив і Джон Руел Рональд Толкін, а ми разом з автором спробуємо дослідити, звідки з'являється зло і як його подолати.

Ведучий: Тож вирушаймо негайно, і нехай нам допоможуть наші дитячі фантазії!!!

Пісня «Маленькая страна»

Ведучий: Ми сьогодні з вами у гостях у справжнього чарівника – письменника, професора Оксфордського університету, спеціаліста з класичної філології, знавця багатьох давніх мов, дослідника германо-скандинавського епосу, одного з авторів Оксфордського словника англійської мови, володаря почесного титулу Командора Британської Імперії – Джона Рональда Руела Толкієна.

Ведуча: Нещодавно весь світ відзначив день народження цього генія. І ми також запрошені на свято. Звичайно ж, наша гостина уявна, але присутність митця буде відчуватись упродовж усього свята. А ось і перший гість. Це – астролог, який знає таємницю народження Толкієна.

Астролог: 3 січня 1892 р. в день народження Толкієна планети розташувалися незвично – так буває один раз у 500 років. Нептун, пов'язаний з пізнанням таємниць світу, і Плутон, який

відповідає за магію, зійшлися в сузір'ї Близнюків і водночас з'єдналися з магічною зіркою Альдебаран. Це було знамення... У жовтій гарячій Африці народився хлопчик, який став основоположником жанру «фентезі» у світовій літературі.

Ведучий: На нашому святі присутні ще гості – це люди, які знають все про письменника, тобто біографи Толкіна, а також літературний критик. Давайте познайомимось ближче з незвичайним життям фантазера.

Біограф 1: Народився письменник у родині скромного банківського службовця-англійця, якого доля у пошуках заробітку, закинула до Африки, до містечка Блумфонтейн. По смерті батька, родина назавжди перебралася до Англії.

Біограф 2: У 16 років Толкін закохався, але одружився, коли йому виповнилося 19. 60 років прожив він зі своєю коханою Едіт. Після смерті на їхніх надгробках викарбували імена улюблених героїв Толкіна – прекрасної ельфійки Лучіень і відважного лицаря Берена.

Біограф 1: Без жодної матеріальної підтримки він закінчив відділення історії англійської мови та літератури за спеціалізацією з мови Оксфордського університету. Воював у Франції.

Біограф 2: У 1930 р. Толкієн, уже поважний професор, відомий знавець Середньовіччя, люблячий чоловік та батько, починає писати твір, схожий на дитячу казку, про кумедний народець – хоббітів. А у 1937 р. виходить книга «Хоббіт, або шлях туди і назад». Продовження з'явилося через багато років. У 1954р. світ побачила перша книга знаменитої трилогії «Володар перснів», яка увічнила ім'я письменника в історії світової фантастичної літератури. Цей твір – героїчна одиссея, епічна хроніка фантастичної країни Середзем'я і розповідає вона про пригоди хоббітів, ельфів, гномів та людей, їхню битву зі світом зла та п'тьми.

Біограф 1: Епопея «Володар перснів» отримала міжнародні винагороди: 1974 р., після смерті письменника, в межах щорічної премії «Х'юго» (США) з'являється номінація «Грандмайстер фентезі» – премія «Грандальф» – за досягнення в жанрі фентезі. Першим, кому її було присуджено, став Толкієн.

Літературний критик: І не дивно, адже Толкієн – перший із письменників спромігся створити повноцінний світ засобами слова. Подібно до нашого, він має світила, географію, корисні копалини, флору, фауну, населення, історію, мови і навіть міфи та літературу. Оксфордський професор-філолог створив щось унікальне: повноцінний світ, мовами якого можна не тільки розмовляти, а й писати поеми та листи; в релігію – вірити, а міфологію цілком щиро шанувати, бо вона нічим не поступається міфам реальних прадавніх народів.

Ведучий: Дуже цікаво, та, здається, до нас завітали ще запрошені. Та це лінгвісти, які досліджують мову творів митця, а також працюють над створенням тлумачного словника. Зараз вони продемонструють нам результати своєї роботи. Тож, будьте уважні.

Лінгвіст 1: Гноми – у міфології народів Європи маленькі істоти, схожі на людей, живуть під землею, в горах чи в лісі. Зростом вони як дитина, але наділені незвичайною силою, носять довгі бороди і живуть значно довше, ніж люди. У надрах землі гноми охороняють скарби дорогоцінне каміння та метали; вони вмілі майстри, можуть викувати чарівні персні, мечі.

Лінгвіст 2: Гобліни (або орки) – високі, сильні і злі міфічні істоти, схожі на людей, але потворні і жорстокі. Гобліни живуть у підземеллях, печерах, підземних тунелях, експлуатують рабів, крадуть чужі скарби.

Лінгвіст 3: Драconi крилаті (літучі) змії, міфологічні істоти, часто з кількома головами і тулубом змії, ящура чи крокодила і крилами птаха. Вони вважаються покровителями скарбів, отримати які можливо тільки після вбивства дракона.

Лінгвіст 4: Ельфи – духи повітря, вродливі маленькі люди, як андерсеновська Дюймовочка, в шапочках з квітів. Можуть жити в деревах, які в такому випадку не можна рубати. Полюбляють водити хороводи при місячному сяйві; їх музика зачаровує слухчів, заставляє танцювати навіть неживу природу. Та ельфи мають своїх королів і ведуть війни.

Лінгвіст 5: Тролі – у германо-скандинавській міфології – велетні. Живуть у середині гір, де зберігають свої скарби. Вони потворні, страховиська, мають надзвичайну силу, але дурні. У фольклорі тролі, як правило, шкодять людям, крадуть їх і худобу, являються людоджерами.

Лінгвіст 6: Енти – велетні, захисники лісів, найдавніші мешканці Середземелля, створені разом з орлами – духами ангелів. Завні енти схожі на велетенські дерева.

Лінгвіст 7: Хоббіт – назва утворена з першого складу латинського слова homo – «людина» та останнього складу англійського слова rabbit – «кролик». Народ непомітний, маленький на зріст. Вони люблять яскраві кольори, взуття не носять, бо на ногах мають густе кучеряве волосся, як і на голові, до речі. Вони миролюбні і не терплять жодних пригод. А за версією самого Толкієна, слово «хоббіт» – це скорочена форма слова «Holbytlan», тобто «Holedwellers» – «мешканці нори».

Лінгвіст 1: А ще поряд із фантастичними героями у Середземі живуть і люди. Вони символізують розум і пізнання, силу добра і зла водночас. У Толкієна люди могутні, але ще дуже не досконалі. Саме вони можуть врятувати світ, якщо стануть милосердними.

Ведучий: Дякуємо вам за цікаву інформацію. Та це ще не всі запрошені. Сьогодні до нас завітали друзі чарівника – музикознавці. Виявляється, Толкін свого часу захопився творчістю відомого норвежського композитора – Едварда Гріга, який створював музичні п'єси фантастичного характеру.

Музикознавець: Так так. От, наприклад, Едвард Гріг – відомий норвежський композитор і музикант. Його п'єса називається «Марш гномів» і складається з 3 частин. З самого початку відчувається ритм маршу. Музика звучить голосніше, сильніше, вона наближається – це з'явився веселий натовп гномів. Вони граються, бігають один за одним, перескакують з місця на місце, качаються у траві. І музика звучить відповідно. Вона голосна, грізна трішки, але поступово стихає. Здається, що гноми побачили щось незвичайне і здивувались. Музика середньої частини твору м'яка і спокійна. Але ось знову вриваються звуки маршу і знову весело закрокували кумедні казкові чоловічки. Поступово музика стихає і заспокоюється, ніби гноми віддаляються та зникають у далечині, де їх чекають нові пригоди. Останні акорди ніби повертають нас зі світу фантастики в реальність.

Ведуча: Давайте послухаємо і спробуємо уявити цих казкових істот. . .

Музикознавець: «У печері гірського короля» – це ще одна п'єса Гріга. На початку твору звучить далекий сигнал, який ніби скликає казкових істот. Музика звучить насторожливо і таємниче. Здається, ніби йдуть великі та страшні тролі. Вони рухаються повільно, переступаючи своїми важкими незграбними лапами. Музика дуже виразно передає їх важкі кроки. Та ось темп стає швидшим і, здається, що ця страшна демонічна сила готова все знести на своєму шляху. Так музика Гріга передає жорстокий характер цих фантастичних істот.

Ведуча: Дякуємо вам щиро. А ми спробуємо знову поринути у цікавий світ музики. Слухаючи уривок, намагайтесь уявити ці створіння. . .

Журналіст: Зачекайте, у мене є ще цікава інформація! Нині в усьому світі поширений рух толкіністів, людей, що сповідують істинність світу, описаного цим письменником, ототожнюють себе з певними героями, вивчають мови, культури, традиції народів Середзем'я, розігрують сцени з книг. Саме завдяки їм ожив рукотворний світ. Шанувальники Толкієна розігрують битви, магічні чудеса, творять пісні ельфійськими мовами.

Ведуча: Дякуємо, шановна. Дуже важлива і цінна інформація. Сьогодні у нас на святі є толкіністи, які розіграють міні-виставу. Давайте запросимо наступних гостей! Зустрічайте – юні толкіністи! Отже, пригоди хоббітів на шкільній сцені!

Вистава

Пригоди хоббітів на шкільній сцені

Оповідач1: Жив-був у своїй нірці під землею досить заможний хоббіт на ім'я Більбо Беггінс. І ця історія про те, як порядного хоббіта Більбо, з яким нічого ніколи не трапляється, таки втягли в пригоди. Він почав говорити абсолютно несподівані речі та здійснювати незрозумілі вчинки.

Входять Більбо та Гендальф.

Б. (до зали) Одного ранку я побачив біля своєї оселі старого з палицею. Доброго ранку. Сідайте, я пригощу вас тютюном. Поспішати нікуди, весь день попереду. (Сідає)

Г. (сідає). Чудово. Я шукаю учасника пригоди, яку сьогодні влаштовую, а це не так просто.

Б. Ми мирний народ і не любимо пригод. Від них самі неприємності. Ще, чого доброго, не встигнеш і пообідати. Так що ми пригод не потребуємо, пошукайте собі компаньйонів по той бік річки, сер. . . не маю честі знати ваше ім'я.

Г. Я – Гендальф, а Гендальф – це я!

Б. Боже милосердний, Гендальф! Невже ви той самий чарівник, який уміє перевернути все догори дном в наших краях!

Г. Так–так, і я запрошую взяти вас участь у моїй пригоді. Це буде для вас корисно і вигідно, якщо, звісно, дістанетесь до кінця.

Б. Вибачте. (Відступає на крок). Щось не маю бажання. Якось іншим разом. (Відступає ще на крок) Всього найкращого. Заходьте до мене випити чаю, скажімо. . . завтра. До побачення.

Оповідач 2: Та завтра не забарилось. Запрошений на чай Гендальф з'явився, але не сам, а з цілою компанією гномів!

(Більбо повертається з підносом, на якому чайник та чашка. Ставить на стіл, бере кекс, кусає. Стук у двері. Кладе кекс, потім знову його бере й кусає. Йде відчиняти. Входить гном.)

1 гном. Давлін до ваших послуг.

Б. Більбо Беггінс до ваших. Чим можу. . . (стук у двері). . . вибачте. (Біжить відкривати)

2 гном. Я бачу, наші збираються. Балін до ваших послуг.

Б. Дякую. Е-е. . . Чим можу. . . (Чує стук у двері, біжить відчиняти)

3, 4 гноми. Кілі до ваших послуг.

Г Філі також. Приєднаймося до компанії. (У двері знову стукають. Заходять 5 гномів)

5. Дорі.

6. Норі

7. Орі.

8. Ойн.

9. Глойн. Всі до ваших послуг.

Б. Заходьте. Чим можу допомогти? Я, знаєте. . . (Знову стук). Вибачте. (Біжить відчиняти)

Г. Дозвольте, шановний, познайомити вас із друзями. Як це не схоже на вас – змушувати друзів чекати під дверима. (Входять ще 4 гнома)

10. Біфур.

11. Бофур.

12. Бомбур.

13. Торін до ваших послуг.

Г. Ну от ми і зібралися. Веселеньке товариство! Сподіваюсь, у вас буде що поїсти і випити?

Б. Зараз принесу чаю.

1. І пиріжків з м'ясом!

2. І сиру!

3. Пирога і салату!

4. І побільше кексів!
5. І пива!
6. І елю!
7. І курку!
8. Кави!
9. Огірочків!
10. І побільше!

(Більбо вибігає, вбігає уже з підносом з тарілками, чашками. Гноми хапають все)

Б. Ось пригощайтесь. Будь ласка, обережніше!!!

13 гном. Ми зібрались в домі нашого друга і брата, сміливого хоббіта, щоб вирушити в тяжкий і небезпечний похід за скарбами гномів-королів з-під гори. Ще в давні часи після поразки гномів у битві з драконами скарби заховав у Самотній горі мій дід – славетний Трор. Ось карта.
(*Всі роздивляються карту*)

11 гном. Але ж скарби охороняє дракон Смог-жахливий?

Г. Зате там є таємний хід, до того ж з нами піде обраний долею і мною відомий злодій і викрадач – містер Беггінс.

12 гном. Оцей пузан?

Г. Я знаю, що кажу. Я обрав Беггінса, і ви не пошкодуєте. Якщо я сказав, що він викрадач, то він ним буде, коли це стане потрібно.

Б. Що? Я?

1 гном. Ще до світанку ми вирушимо в тривалу і небезпечну подорож, сповнену небезпек і ворогів. Дехто з нас може і не повернутись, але наша мета благородна.

(*Гноми співають*)

За синії гори та білий туман
В печери і нори іде караван
За швидкії води, що плинуть на сході
За скарбом казковим рушає наш клан.
О битва велика чекає на нас
Та поряд є друзі завжди й повсякчас
Ми ворога дружно здолаємо мужньо
За скарбом казковим запрошуєм вас.
Ми любим пригоди, ненавидим зло
І статись інакше ніяк не могло
І подорож наша і посмішка ваша
Нам стануть в пригоді ще й як! О-го-го!

Оповідач 1: Ось так хоббіт Більбо вирушив у подорож, де було безліч страшних та небезпечних пригод...(відео). Через багато років у день свого 111-ліття і 33-літнього ювілею племінника Фродо Більбо Беггінс розповість йому про цю історію. А спонукав Більбо до цієї мандрівки чарівник Гендальф. Ось так Більбо вирушив у похід, де було безліч небезпечних пригод, але поряд були веселі і смішні, сміливі та відважні гноми – справжні друзі, які завжди готові допомогти, підтримати, захистити. Їхнім ватажком був Торін Дубоцит...

(*пісня з відео*)

З Більбо та гномами був і Гендальф. Хто ж він – Гендальф? У році тисячному Третьої епохи, коли в Середзем'ї знову стало неспокійно, з-за окраїнного заходу прийшла група істарі – чарівників (чи мудрих), посланих валарами з метою протистояти зростанню могутності Саурона, організувати людей і ельфів на боротьбу з птьмою. Серед них і був Гендальф, котрого ельфи звали «Сірим Блукальцем». Під час подорожі довелося рятуватися від лютих

велетнів, павуків-людоджерів та гоблінів. Тікаючи від них, у темній печері на березі підземного озера Більбо знайшов...перстень, який поклав початок новій історії з новими пригодами...

Оповідач 2: Перстень, який знайшов Більбо, справді був скарбом – то був чарівний перстень. Завдяки йому людина ставала невидимою. Він і допоміг врятуватися хоббіту від гоблінів. Має він давню історію. Давним-давно ельфійські майстри викували чарівні персні на прохання Саурона, володаря темряви. А сам він створив ще один перстень – перстень влади, котрий мав силу панувати над усіма іншими. Коли ельфи закінчили свою роботу, Саурон промовив страшне закляття.

(Музика)

Саурон: Три – ельфійським владикам в підзоряну вись;

Сім – для гномів, що звіку панують в горі;

Дев'ять – смертним, кому відраховано вік

І одне – Владареві на чорнім столі

В Мордорі, де передвічна тьма:

Щоб всіх знайти, воєдино зєднати

Й чорною волею разом скувати

В Мордорі, де передвічна тьма!

О-о-о! Скільки людей! Ви також хочете заволодіти моїм перснем? Прагнете бути могутніми, всевладними? Хочете бути володарями темряви? Бажаєте підкорити мої володіння? Бережіться! Не все так просто. Але ви можете наблизитись до мети, якщо розгадаєте мої загадки! Згода?

Отже, слухайте: (загадки до зали)

1. Не бачиш ти її коріння,

Вершина вища за тополлю,

Іде вона все вище вгору,

Та не росте – така вже доля. (Гора)

2. Без голосу волає,

Без зубів кусає,

Без крил літає,

Без горла виє-завиває. (Вітер)

3. Велике око сяє в синіх небесах,

Маленьке заховалося у травах і лісах,

Велике дивиться на землю і радіє:

Внизу мій менший брат – ото подія. (Кульбаба)

4. Без повітря живе вона, а холодна як та струна

Не п'є, хоч у воді сидить,

І у борні, та не дзвенить. (Риба)

Ну що ж? Ви – розумні і кмітливі, а ще – сміливі та хитрі. Але занадто малі, тому мого персня вам не бачити, та й навіщо він вам? (каже початкові слова і йде зі сцени)

Оповідач 1: Ельфи та гноми нейтралізували свої персні, а володарі людей підкорилися чорній владі. Гендальф дізнався про долю персня влади, коли «даруночок» почав оволодівати свідомістю Більбо, підкоряючи своїй владі.

Оповідач 2: Багато небезпечних пригод пережив Більбо, подорожуючи разом з гномами та чарівником Гендальфом. І найстрашнішою пригодою була битва народів. Проти жахливих гоблінів та орків пліч-о-пліч виступили ельфи, гноми, люди. Ненависть ельфів до гоблінів була такою сильною, що їхні списи та мечі світилися в темноті холодним світлом. Землю огорнула темрява. . Та попереду ще одна битва – битва з драконом Смогом-жахливим

(Музика і уривок з фільму)

Б. Тепер вже залишилося недовго. Як тільки гобліни захоплять браму, нас переб'ють або візьмуть в полон. Горе мені! Багато я чув пісень про битви і завжди виходить, що навіть поразка приносить славу. А насправді це так сумно.

Оповідач 2: Велика битва скінчилась поразкою гоблінів. У цій битві загинуло багато ельфів, людей, гномів. А Більбо зібрався додому.

(На сцену виходять Більбо, Гендальф і гноми)

Б. Мені не потрібні золото та срібло. Ні, хай воно краще залишається тут.

Прощайте, любі гноми. Хай ніколи не порідіють ваші бороди.

13 гном. До побачення! Щасливої дороги! Якщо захочеш з нами зустрітись, ми влаштуємо таке гучне свято. . .

Б. Якщо колись мандруватимете неподалік від моєї домівки, заходьте. Чай подається о четвертій, але ласкаво прошу в будь-який час.

Г. Прощайте, гноми, прощайте, люди, прощайте, ельфи. Хай завжди буде веселим зелений ліс. Бажаю щастя вашим народам!

Б. Прощай, Гендальфе. Бажаю тобі й надалі з'являтися несподівано, коли ти потрібен.

Оповідач 1: Так і закінчилась небезпечна пригода, про яку Більбо, повернувшись додому, написав мемуари і назвав їх «Туди і назад. Мандрівка хоббіта»

Оповідач 2: Про мандри Більбо ходили легенди в усій Хоббітанії, а жив він у своїй нірці разом із племінником Фродо, котрий, як і дядечко, народився 22 вересня. В день свого 111-річчя і 33-літнього ювілею племінника Більбо влаштував гучне свято, а сам несподівано зник.

Б. Я вирушаю до друзів, хочу знайти місце, де зможу дописати книгу.

Г. Ти все залишаєш Фродо?

Б. Звичайно.

Г. І Перстень?

Б. Так, здається.

Г. Перстень вже заволодів тобою. Залиш його . Віддай його Фродо, а я нагляну, щоб усе було добре.

Б. (кладе перстень). Як добре! Нарешті я вирушаю у мандри! Прощайте!

Ведучий: Таким чином перстень потрапив до Фродо, але це вже інша історія.

Ведуча: Та після нашого свята на вас чекає сюрприз! Усі бажаючі зможуть переглянути художній фільм про пригоди Фродо, його друзів та персня Всевладдя.

Ведучий: Майбутній король Арагорн сказав, що Добро і Зло – одні й ті самі. І ельфи, і гноми, і люди судять про них однаково. В Золотому Лісі людина розрізняє їх так само, як і в батьківському домі. Адже суть у тому, що Добро і Зло не десь у книжках, а навколо нас і в нас самих, вони ведуть нескінчену боротьбу за право бути в нашому серці.

Ведуча: Толкін не пропонує готових рецептів того, що є Добро і що є Зло. Але він оповідає про вершини, піднявшись на які, можна побачити грань між ними і пізнати їх ціну. (Музика; виходять усі учасники дійства). І хочеться вірити, що той, хто разом із малими і великими, добрими й злими героями Толкіна пройде дорогами його чарівної країни, обов'язково побачить ці вершини і зможе до них наблизитись.

Гном 1: Тим він і завжди дивує, що його книги нікуди не спрямовані, нічого не нав'язують і не вимагають.

Більбо: Вони схожі на співця, який читає прадавню легенду для неба, для сонця.

Гендальф: А якщо ти спинився послухати, то і для тебе. Слухай уважно!

(звучить пісня «Где водяться волшебники» М. Минькова, Ю. Энтина)

Джерело доступу: <https://super.urok-ua.com/stsenariy-literaturno-piznavalnoyi-kompozitsiyi-za-tvorchistyu-dzh-r-r-tolkina-na-gostinu-do-charivnika/>

На гостину до справжнього чарівника : сценарій літературно-пізнавальної композиції за творчістю Дж. Р. Р. Толкіна [Електронний ресурс] // Супер урок UA : освітній портал. – Електрон. текст. дані. – [Київ], 2020. – Режим доступу:<https://super.urok-ua.com/stsenariy-literaturno-piznavalnoyi-kompozitsiyi-za-tvorchistyu-dzh-r-r-tolkina-na-gostinu-do-charivnika/> вільний. – Заголовок з екрана. – Дата звернення: 16.04.2020. – Мова укр.